

İDARİ PARA CEZALARININ KESİNLEŞMESİ ve TAHSİL ZAMAN AŞIMI

Sezgin ALTUNTAŞ^(*)

1 - GİRİŞ

Bilindiği üzere, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu (1)1.6.2005 tarihinde yürürlüğe girmiş ve anılan Kanunun bazı maddelerinin uygulamasına ilişkin olarak 437 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliğinde (2) gerekli açıklamalar yapılmıştır.

19/12/2006 tarihli ve 26381 sayılı Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 5560 sayılı Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun ile 5326 sayılı Kabahatler Kanununun bazı maddelerinde değişiklik yapılmıştır.

5560 sayılı Kanunla 5326 sayılı Kanunda yapılan değişiklik neticesinde idari para cezalarının uygulamasına yönelik aşağıdaki açıklamaların yapılması gerekli görülmüş ve uygulamanın tek bir tebliğde düzenlenmesi amacıyla 437 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliğinde yapılan açıklamaların ilgili bölümleri de 442 Seri No.lu Tahsilat Genel Tebliğine (3) alınmıştır.

5326 sayılı Kabahatler Kanununun 2 nci maddesi ile Kabahat; kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık olarak tanımlanmış, 16 ncı maddesi ile de kabahatler karşılığında uygulanacak idari yaptırımlar; idari para cezası ve idari tedbirler olarak tasnif edilmiştir. Anılan madde idari tedbirleri mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve ilgili kanunlarda yer alan diğer tedbirler olarak tanımlamıştır. 5560 sayılı Kanunun 31 inci maddesi ile 5326 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi değiştirilmiş ve madde metni;

“(1) Bu Kanunun;

a)İdarî yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde,

b)Diğer genel hükümleri, idarî para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında,

uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir.

Yapılan bu düzenleme ile 5326 sayılı Kabahatler Kanununun genel kanun olma niteliği ko-

*Vergi Denetmeni

runmakta, sadece idari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda belirlenmiş olan kanun yollarının uygulanması saklı tutulmaktadır. Dolayısıyla, idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda kanun yoluna ilişkin özel bir düzenleme bulunması halinde bu hükümler uygulanmaktadır.

Buna göre, 5326 sayılı Kanunun kanun yolu dışındaki diğer genel hükümleri tüm idari para cezaları hakkında uygulanmakta, idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda kanun yoluna ilişkin özel bir düzenlemenin bulunmaması halinde 5326 sayılı Kanunun idari yaptırım kararlarına karşı getirdiği kanun yoluna ilişkin hükümleri de uygulanmaktadır.

Bu itibarla, idari yaptırım kararlarında bulunması gereken hususlar, kararların ilgililere tebliğ usulü, özel kanununda hüküm bulunmaması koşuluyla idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümler (başvuru yolu ve süresi, itiraz yolu ve süresi), ödeme usulü, zamanaşımı, idari para cezalarının gelir kaydedileceği kamu idareleri gibi düzenlemeler genel hükümler olup, ilgili Kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Diğer taraftan, 5326 sayılı Kanun hükümlerine aykırı hükümler getiren yeni Kanunların yürürlüğe girmesi halinde, yeni kanunla getirilmiş olan hükümlerin uygulanacağı doğaldır.

1/6/2005 tarihinden önce işlenen kabahatler ile ilgili olarak bu tarihten sonra alınan idari yaptırım kararları sonucunda verilen idari para cezaları hakkında 5326 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

2-İDARİ PARA CEZASI VERMEYE YETKİLİ OLAN KAMU TÜZEL KİŞİLERİNCE YAPILAN İŞLEMLER

Kabahatler Kanunu uyarınca idari yaptırım

olarak idari para cezası uygulayan idarelerce aşağıdaki açıklamalara göre işlem yapılmaktadır.

2.1 - İdari Yaptırım Kararlarında Yer Alacak Bilgiler

5326 sayılı Kanunun 25 inci maddesine göre idari yaptırım kararlarında;

- a) Hakkında idari yaptırım kararı verilen kişinin kimlik ve adresinin,
- b) İdari yaptırım kararı verilmesini gerektiren kabahat fiilinin,
- c) Bu fiilin işlendiğini ispata yarayacak bütün delillerin,
- d) Karar tarihi ve kararı veren kamu görevlilerinin kimliğinin,
- e) Fiilin işlendiği yer ve zamanın, bulunması zorunludur.

İdari yaptırım kararında, söz konusu bilgilerin yanı sıra idari para cezasının ödeme süresi, ödeme yeri, idari yaptırım kararına karşı kanun yolu (mercii ve süresi), indirimli ödeme hakkı, taksitlendirme talep etme hakkı, ödeme yapılmaması halinde uygulanacak müeyyideler ile tebliğ tarihi bilgilerine yer verilmesi gerekmektedir.

İdari yaptırım kararlarına; kararın ilgisine huzurda tebliğ edilmesi veya tebliğ edilmiş sayılması halinde kararın verildiği esnada, 7201 sayılı Tebligat Kanunu (4) hükümlerine göre tebliğ edilmesi halinde de idarede kalan nüshalara tebligatı müteakip tebliğ tarihi yazılmaktadır.İdari yaptırım kararının idarede kalan nüshalarında, 5326 sayılı Kanun hükümlerine göre kararın kesinleşme tarihine de yer verilmektedir.

İdari yaptırım kararı uygulayan idarelerce hakkında idari para cezası verilen kişinin T.C. kimlik numarası/vergi kimlik numarası da kararda gösterilmektedir.

İdari yaptırım kararlarını tutanak tanzimi suretiyle uygulayan idarelerce düzenlenecek tuta-

naklarda, idari yaptırım kararlarında bulunması gereken ve yukarıda açıklanan tüm bilgilere yer verilmesi, tutanakların seri ve sıra numaralarının birbirini takip eder şekilde bastırılması, görevli personele zimmetle teslim edilmesi, tutanakların iptal edilmesi gerektiğinde, iptal işlemlerinin tutanağın üzeri çizilmek ve iptal şerhi konulmak suretiyle gerçekleştirilmesi, tutanakların güvenliği konusunda gerekli özenin gösterilmesi icap etmektedir.

2.2 - İdari Yaptırım Kararlarının Tebliğ Usulü

5326 sayılı Kanunun 26 ncı maddesinde,

“(1) İdari yaptırım kararı, 11.2.1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümlerine göre ilgili kişiye tebliğ edilir. Tebligat metninde bu karara karşı başvurulabilecek kanun yolu, mercii ve süresi açık bir şekilde belirtilir.

(2) İdari yaptırım kararının ilgili gerçek kişinin huzurunda verilmesi halinde tutanakta bu husus açıkça belirtilir. Bu karara karşı başvurabileceği kanun yolu, mercii ve süresine ilişkin olarak bilgilendirildikten sonra kişinin karar tutanağını imzalaması istenir. İmzadan kaçınılması halinde bu durum tutanakta açıkça belirtilir. Karar tutanağının bir örneği kişiye verilir.

(3) Tüzel kişi hakkında verilen idari yaptırım kararları her halde ilgili tüzel kişiye tebliğ edilir.” hükmü yer almaktadır.

Bu hükme göre, idari yaptırım kararlarının ilgililere yukarıda belirtilen tebliğ usulüne göre tebliğ edilmesi zorunludur.

2.3 - İdari Para Cezalarının Kesinleşmesi

Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanunla değişik 17 nci maddesinin (4) numaralı fıkrasında “Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idarî para cezalarına ilişkin kesinleşen kararlar, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacakla-

rının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilmek üzere Maliye Bakanlığınca belirlenecek tahsil dairelerine gönderilir. Sosyal güvenlik kurumları ve mahalli idareler tarafından verilen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında aksine hüküm bulunmadığı takdirde, Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre kendileri tarafından tahsil olunur. Diğer kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen ve Genel Bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen idarî para cezaları, ilgili kanunlarında özel hüküm bulunmadığı takdirde genel hükümlere göre tahsil olunur.” hükmü yer almaktadır.

Buna göre, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarının 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edilebilmesi için, bu cezalara ilişkin idari yaptırım kararlarının kesinleşmesi gerekmektedir.

Kabahatler Kanunu, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen ve süresinde ödenmeyen idari para cezalarının takip ve tahsilinde idari yaptırım kararlarının kesinleşme şartını aramamaktadır. Ancak, bu idari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda yer alan hükümlerin dikkate alınması gerekmektedir.

İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna başvurulmaması veya kanun yoluna başvurulması halinde yargılama aşamalarının son bulması neticesinde idari para cezalarının takip edilebilir aşamaya gelmesi, idari para cezasının kesinleşmesidir.

Kabahatler Kanununun 5560 sayılı Kanunla değişik 3 üncü maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi hükmü nedeniyle idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda kanun yoluna ilişkin düzenlemenin bulunması halinde, bu düzenlemelerin uygulanması gerektiğinden, idari para cezalarının kesinleşmesi aşağıdaki şekilde olmaktadır.

a) Kabahatler Kanununa Göre İdari Para

Cezalarının Kesinleşmesi: 5326 sayılı Kanunun 27 ila 31 inci maddelerinde idari yaptırım kararlarına karşı başvuru yolu, başvurunun incelenmesi, itiraz yolu, vazgeçme ve kabul ile masrafların ve vekalet ücretinin ödenmesi hususları düzenlenmiştir.

Söz konusu hükümlere göre, idari yaptırım kararları;

1) Kararın ilgisine tebliğ edildiği tarihten itibaren 15 gün içinde sulh ceza mahkemesine başvurulmadığı takdirde bu sürenin bitiminde,

2) Kanuni süresinde sulh ceza mahkemesine başvurulması halinde,

- Sulh ceza mahkemesinin kararına itiraz edilmemiş ise kararın taraflara tebliğini takip eden 7 nci günün bitiminde,

- 2.000,-YTL'ye kadar (bu tutar dahil) idari para cezalarına ilişkin sulh ceza mahkemesinin karar tarihinde,

3) Sulh ceza mahkemesi kararına ya da mahkemeler tarafından verilen idari yaptırım kararlarına karşı ağır ceza mahkemesine itiraz edilmesi halinde itiraz üzerine verilen karar tarihinde,

kesinleşmektedir.

4) Kabahatler Kanunun 27 nci maddesine 5560 sayılı Kanunla eklenen;

- (6) numaralı fıkra ile soruşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi ve kovuşturmayaya yer olmadığı kararına itiraz edilmesi halinde idarî yaptırım kararına karşı başvurunun kovuşturmayaya yer olmadığına ilişkin karara karşı yapılacak itirazı inceleyen itiraz merciinde inceleneceği hükme bağlandığından,

* (7) numaralı fıkra ile kovuşturma konusu fiilin suç değil de kabahat oluşturduğu gerekçesiyle idarî yaptırım kararı verilmesi ve fiilin suç oluşturmaması nedeniyle verilen beraat kara-

rına karşı kanun yoluna gidilmesi halinde, idarî yaptırım kararına karşı itirazın da beraat kararını inceleyen mercide inceleneceği hükme bağlandığından,

bu durumlarda kesinleşme kanun yollarının tüketilmesine bağlı olarak belirlenmektedir.

5) Kabahatler Kanununun 27 nci maddesine 5560 sayılı Kanunla eklenen (8) numaralı fıkra-sında ise idarî yaptırım kararının verildiği işlem kapsamında aynı kişi ile ilgili olarak idarî yargının görev alanına giren kararların da verilmiş olması halinde; idarî yaptırım kararına ilişkin hukuka aykırılık iddialarının bu işlemin iptali talebiyle birlikte idarî yargı merciinde görüleceği düzenlenmiş olduğundan, bu kapsamdaki idari yaptırım kararları idari yargılama sürecine bağlı olarak kesinleşmektedir.

b) Kanun Yolu Saklı Tutulan Hallerde İdari Para Cezalarının Kesinleşmesi: İdari para cezasına yönelik Kabahatler Kanununun hükümleri dışında kanun yolu öngörülmesi halinde, ilgili kanunlarında yer verilen kesinleşme nedenlerine bağlı olarak idari para cezaları kesinleşmektedir.

**3 - İDARİ PARA CEZALARININ TAHSİL
ZAMANAŞIMI**

6183 sayılı Kanunun 102 nci maddesinde "Amme alacağı, vadesinin rastladığı takvim yılını takip eden takvim yılı başından itibaren 5 yıl içinde tahsil edilmezse zamanaşımına uğrar. Para cezalarına ait hususi kanunlardaki zamanaşımı hükümleri mahfuzdur.

Zamanaşımından sonra mükellefin rızaen yapacağı ödemeler kabul olunur." hükmü yer almaktadır.

5326 sayılı Kanunun "Yerine getirme zamanaşımı" başlıklı 21 inci maddesinde ise;

"(1) Yerine getirme zamanaşımının dolması halinde idarî para cezasına veya mülkiyetin ka-

muya geçirilmesine ilişkin karar artık yerine getirilemez.

(2) Yerine getirme zamanaşımı süresi;

a) Ellibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde yedi,

b) Yirmibin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde beş,

c) Onbin Türk Lirası veya daha fazla idarî para cezasına karar verilmesi halinde dört,

d) Onbin Türk Lirasından az idarî para cezasına karar verilmesi halinde üç yıldır.

(3) Mülkiyetin kamuya geçirilmesine ilişkin zamanaşımı süresi on yıldır.

(4) Zamanaşımı süresi, kararın kesinleşmesi tarihinden itibaren işlemeye başlar.

(5) Kanun hükmü gereği olarak idarî yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemmez." hükmü bulunmaktadır.

Bu hükümler birlikte değerlendirildiğinde, Kabahatler Kanunu kapsamındaki idari para cezalarının tahsil zamanaşımı süresi, Kanunun 21 inci maddesine göre tespit edilmektedir.

Ancak, 6183 sayılı Kanunun 103 ve 104 üncü maddelerinde düzenlenen tahsil zamanaşımını kesen haller ile tahsil zamanaşımının işlememesi halleri ayrıca dikkate alınmaktadır.

5326 sayılı Kanunun 21 inci maddesinin (5) numaralı fıkrasında yer alan "Kanun hükmü gereği olarak idarî yaptırımın yerine getirilmesine başlanamaması veya yerine getirilememesi halinde zamanaşımı işlemmez." hükmü, idari para cezalarının kesinleşme sürecinde geçen sürenin zamanaşımını durduran bir neden olarak düzenlendiğinden, bu hükmün de tahsil zamanaşımının işlemeyeceği haller olarak dikkate alınması gerekmektedir.

Diğer taraftan, 6183 sayılı Kanun kapsamında takip ve tahsil edilmemekle birlikte 5326 sayılı Kanun hükümlerine tabi idari para cezaları hakkında da anılan Kanunun 21 inci maddesinde düzenlenen zamanaşımı hükümlerinin dikkate alınması gerekmektedir.

4- SONUÇ

Idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna başvurulmaması veya kanun yoluna başvurulması halinde yargılama aşamalarının son bulması neticesinde idari para cezalarının takip edilebilir aşamaya gelmesi, idari para cezasının kesinleşmesidir. Genel bütçeye gelir kaydedilmesi gereken idari para cezalarının 6183 sayılı Kanuna göre takip ve tahsil edilebilmesi için, bu cezalara ilişkin idari yaptırım kararlarının kesinleşmesi gerekmektedir. Kabahatler Kanunu, genel bütçeye gelir kaydedilmesi gerekmeyen ve süresinde ödenmeyen idari para cezalarının takip ve tahsili için idari yaptırım kararlarının kesinleşme şartını aramamaktadır. Ancak, bu idari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda yer alan hükümlerin dikkate alınması gerekmektedir.

5560 sayılı Kanunun 31 inci maddesi ile 5326 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi değiştirilmiş ve yapılan bu düzenleme ile 5326 sayılı Kabahatler Kanununun genel kanun olma niteliği korunmakta, sadece idari para cezalarının düzenlendiği özel kanunlarda belirlenmiş olan kanun yollarının uygulanması saklı tutulmaktadır. Dolayısıyla, idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda kanun yoluna ilişkin özel bir düzenleme bulunması halinde bu hükümler uygulanmaktadır. Buna göre, 5326 sayılı Kanunun kanun yolu dışındaki diğer genel hükümleri tüm idari para cezaları hakkında uygulanmakta, idari para cezalarının düzenlendiği kanunlarda kanun yoluna ilişkin özel bir düzenlemenin bulunmaması

halinde 5326 sayılı Kanunun idari yaptırım kararlarına karşı getirdiği kanun yoluna ilişkin hükümleri de uygulanmaktadır.

Bu itibarla, idari yaptırım kararlarında bulunması gereken hususlar, kararların ilgililere tebliğ usulü, özel kanununda hüküm bulunmaması koşuluyla idari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümler (başvuru yolu ve süresi, itiraz yolu ve süresi), ödeme usulü, zamanaşımı, idari para cezalarının gelir kaydedileceği kamu idareleri gibi düzenlemeler genel hükümler olup, ilgili Kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanmaktadır. Diğer taraftan, 5326 sayılı Kanun hükümlerine aykırı hükümler getiren yeni Kanunların yürürlüğe girmesi halinde, yeni kanunla getirilmiş olan hükümlerin uygulanacağı doğaldır. 1/6/2005 tarihinden önce işlenen kabahatler ile ilgili olarak bu tarihten sonra alınan idari yaptırım kararları sonucunda verilen idari para cezaları hakkında 5326 sayılı Kanun hükümleri uygulanmaktadır.

(1) 31.3.2005 tarihli ve 25772 mükerrer sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

(2) 16.12.2005 tarihli ve 26025 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

(3) 12.05.2007 tarihli 26520 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

(4) 19.02.1959 tarihli ve 10139 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

KAYNAKÇA

-5326 Sayılı Kabahatler Kanunu

-Tahsilat Genel Tebliği